

SHAHRISABZ DAVLAT MUZEY-QO‘RIQXONASI MISOLIDA MUZEY MENEJMENTI VA TURIZMNI RIVOJLANTIRISH STRATEGIYALARI

XURRAMOV FIRUZJON DAVLAT O‘G‘LI.

“Shahrisabz” davlat muzey-qo‘riqxonasi filial mudiri.

Tel: +99897 854 47 55 Email: firuzjonkhurramov@gmail.com

Qayumov Farhod Narziqulovich.

“Shahrisabz” davlat muzey-qo‘riqxonasi bo‘lim boshlig‘i.

Tel: +998995945638 Email: fqayumov02@gmail.com

ANNOTATSIYA: Ushbu maqolada Shahrisabz davlat muzey-qo‘riqxonasi misolida muzey menejmentini modernizatsiya qilish va turistik oqimni boshqarish masalalari tadqiq etiladi. Maqolada YuNESKO merosi ob'ektlarini saqlash bilan birga, ularni iqtisodiy samaradorligini oshirish mexanizmlari, "Smart Museum" texnologiyalarini joriy etish va xalqaro turizm brendingini yaratish masalalari tahlil qilingan.

Kalit so‘zlar: Muзей menejmenti, Shahrisabz, madaniy meros, turizm klasteri, raqamlashtirish, eksponat, Oqsaroy, arxeologiya, investitsiya.

ABSTRACT: This article explores the issues of modernizing museum management and managing tourist flows using the example of the Shahrisabz State Museum-Reserve. Along with the preservation of UNESCO heritage sites, the paper analyzes mechanisms for increasing their economic efficiency, the implementation of "Smart Museum" technologies, and the creation of an international tourism brand.

Keywords: Museum management, Shahrisabz, cultural heritage, tourism cluster, digitalization, exhibit, Ak-Saray, archaeology, investment.

АННОТАЦИЯ: В данной статье исследуются вопросы модернизации музейного менеджмента и управления туристическими потоками на примере Шахрисабзского государственного музея-заповедника. Наряду с сохранением объектов наследия ЮНЕСКО, анализируются механизмы повышения их экономической эффективности, внедрение технологий «Smart Museum» и создание международного туристического бренда.

Ключевые слова: Музейный менеджмент, Шахрисабз, культурное наследие, туристический кластер, цифровизация, экспонат, Аксарай, археология, инвестиции.

KIRISH

O‘zbekistonning boy madaniy merosi, xususan, Shahrisabz shahrining tarixiy obidalari jahon sivilizatsiyasining ajralmas qismidir. Bugungi kunda muzeylar nafaqat o‘tmish ashyolari saqlanadigan maskan, balki iqtisodiy daromad keltiruvchi va turizmni harakatlantiruvchi yirik markazlarga aylanishi lozim. Shahrisabz davlat muzey-qo‘riqxonasi o‘zining strategik joylashuvi va noyob kolleksiyasi bilan ushbu jarayonda markaziy o‘rin tutadi.

ASOSIY QISM

1. Muzey menejmentida yangicha yondashuv

Zamonaviy muzey menejmenti — bu ilmiy tadqiqot, konservatsiya va marketingning uyg‘unligidir. Shahrisabzda boshqaruv samaradorligini oshirish uchun har bir obida kesimida individual rivojlanish rejalari (Master Plan) ishlab chiqilishi zarur. Bunda ayniqsa, eksponatlarni restavratsiya qilish va ularning xavfsizligini ta’minlashda xalqaro standartlarni qo‘llash ustuvor vazifadir.

2. Turizm klasteri va infratuzilma

Muzey-qo‘riqxonada "Turizm klasteri"ni tashkil etish orqali tashrif buyuruvchilarga kompleks xizmat ko‘rsatish mumkin. Bu nafaqat ekskursiya, balki:

Muzey hududida an‘anaviy hunarmandchilik markazlarini faollashtirish;

Mehmonlar uchun interaktiv "Arxeologik maydoncha"lar yaratish;

Logistika va navigatsiya tizimini (ko‘p tilli xaritalar va belgilar) xalqaro darajaga olib chiqish.

3. Raqamlashtirish — "Smart Museum" konsepsiyasi

Muzey ashyolarini raqamlashtirish orqali biz ularni kelajak avlodga bezavol yetkazamiz. Shahrisabz muzeyi uchun quyidagilar taklif etiladi:

Virtual 3D turlar: Dunyoning istalgan nuqtasidan turib Oqsaroy yoki Dorut-Tilovatni ko‘rish imkoniyati;

QR-kodlar: Har bir eksponat haqida 5-6 tilda audio va matnli ma‘lumot olish tizimi.

I. Muzeyni "Ochiq osmon ostidagi darsxona"ga aylantirish

Shahrisabzning tarixiy qismi faqat binolardan iborat emas, u jonli tarix. Menejmentning yangi modelida har bir obida (Dorut-Tilovat, Dorus-Saodat) o‘zining interaktiv stendlariga, QR-kodli ma‘lumotlar tizimiga va virtual gidlariga ega bo‘lishi lozim.

II. Arxeologik turizm va Menejment

Siy pantosh kabi obidalar misolida "Arxeologik park" konsepsiyasini ishlab chiqish. Bu nafaqat mutaxassislar, balki oddiy turistlar uchun ham qiziqarli bo'lgan "qazishmalarda ishtirok etish" (Live Archaeology) turini yo'lga qo'yishni ko'zda tutadi.

III. Raqamli transformatsiya (Smart Museum)

3D Gologrammalar: Oqsaroyning asl qiyofasini gologramma orqali tiklangan holda ko'rsatish.

Mobil ilova: Shahrisabz muzeylarining yagona platformasini yaratish, u yerda chiptalar xaridi, audio-ekskursiya va suvenirlar do'koni integratsiya qilinadi.

XULOSA

Shahrisabz davlat muzey-qo'riqxonasini rivojlantirish orqali biz nafaqat shaharning turistik salohiyatini, balki O'zbekistonning xalqaro maydondagi nufuzini ham oshiramiz. Buning uchun menejmentga innovatsion yondashuv, xalqaro investitsiyalarni jalb qilish va raqamli texnologiyalardan keng foydalanish talab etiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2023.

Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2021.

Sulaymonov R. Qadimgi Kesh-Shahrisabz tarixidan lavhalar. – Toshkent: Fan, 2003.

Boymurodov A. Shahrisabz obidalari. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2018.

Kotler N., Kotler P. Museum Strategy and Marketing. – Jossey-Bass, 2008.

Nazarov A. Muzeyshunoslik: o‘quv qo‘llanma. – Toshkent, 2015.

UNESCO Guidelines for Cultural Heritage Management. – Paris, 2019.

Shahrisabz muzey-qo‘riqxonasi yillik hisobotlari. – 2024-2026.

Kotler N., Kotler P. Museum Strategy and Marketing: Designing Missions, Building Audiences, Generating Revenue and Resources. – Jossey-Bass, 2008.

Nazarov A. Muzeyshunoslik: o‘quv qo‘llanma. – Toshkent: O‘zbekiston faylasuflari milliy jamiyati, 2015.

UNESCO Guidelines for Cultural Heritage Management. – Paris: UNESCO Publishing, 2019.

Stat.uz – O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi ma’lumotlari (Murojaat sanasi: 04.05.2026).